

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Representatie

door Janne Nijman De auteur is hoogleraar internationaal recht in Amsterdam en Genève.

Wanneer voelen wij ons als burgers gerepresenteerd? De democratische rechtsstaat moet verdedigd worden, daarover zijn we het als CDA'ers eens. In een representatieve democratie zoals de onze, hangt daarmee de vraag samen wat politieke representatie vraagt van burgers, politiek en samenleving. Daarop reflecterend sloeg ik aan op Henri Bontenbals bijdrage tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen in september. Hij sprak over het belang van 'gezien worden', van wederzijdse 'erkenning', en van de rol van politiek en instituties daarbij. We hebben elkaar hierin 'verwaarloosd' en daarmee onze kracht als *samenleving* en democratie ondermijnd. Abstract?

In de jaren dat ik actief was in het CDA, als medewerker van het WI en als lid van vele commissies waaronder het Strategisch Beraad, groeide een zorg in mij. In de zaaltjes kwam ik toen al, een paar jaar vóór 2010, enorme boosheid tegen. Mensen voelden zich niet gezien. Op het partijbureau werd het campagnecentrum omgedoopt tot 'warroom', en werd Motivaction-onderzoek een steeds sterkere factor bij de ideële en maatschappelijke positionering van de partij. *Polling* als methode om te luisteren naar de kiezer en om 'representatie' te sturen.

Hannah Arendt verwoordde haar zorgen over de representatieve democratie in reactie op de teloorgang van de Weimarrepubliek. In een tijd van toenemende bestaansonzekerheid was het parlement versplinterd. Politieke fragmentatie werkte wantrouwen tussen politieke partijen en jegens publieke instituties in de hand, de *demos* veranderde in een bespeelbare massa –

van *democracy* naar *mobocracy*.

Paul Ricœur benadert politieke representatie vanuit een filosofisch perspectief dat sterk gericht is op ethiek en hermeneutiek. Hij beschouwt politieke representatie niet als een eenvoudige afspiegeling van de wil van het volk, maar als een complexe en bemiddelde relatie tussen burgers en volksvertegenwoordigers. Deze relatie wordt gevormd door de verbeelding en interpretatie door politici van zorgen, belangen, identiteiten en idealen van burgers. In die verbeelding en interpretatie ligt erkenning van elkaar, en bovendien verbinden politici deze erkenning aan een verhaal, een toekomstperspectief. Een visie die diametraal tegenover de politiek van vijandschap staat.

Representatie is dus een opdracht waarin politici handelen met verantwoordelijkheid en ethisch bewustzijn. Ze worden bemiddelaars van een gemeenschap, met de plicht om niet alleen de belangen, maar ook de democratische en rechtsstatelijke waarden en normen van de samenleving te respecteren en articuleren. Hierdoor benadrukt Ricœur de normatieve kant van politieke representatie: het gaat niet om het simpelweg doorgeven van verlangens, maar om het ethisch omzetten van deze verlangens in beleid dat rechtsstatelijkheid borgt en sociale rechtvaardigheid bevordert.

De werkelijkheid is natuurlijk weerbarstig, maar het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om weg te komen van een politiek van vijandschap waarmee we elkaar verwaarlozen in plaats van erkennen.